

جرائم مطبوعاتی PRESS CRIMES

ارائه کننده:

فیصل کریمی استاد دانشگاه هرات

انواع جرم رسانه‌یی

از جرایم رسانه‌یی تقسیم‌بندی متعدد شده است.

الف) جرایم مربوط به محتوای رسانه‌ها

ب) جرایم مربوط به تأسیس رسانه‌ها

الف) جرایم مربوط به محتوای رسانه ها

این دسته از جرایم شامل تخلفاتی می-شود که در مورد نشر مطالب و موضوعات رسانه ها اتفاق می افتد و مربوط به محتوای رسانه ها است.

در مورد محتوای رسانه معمولاً در بین تمامی قوانین رسانه-یی جهان چند مورد مشترک است .

امتناع از درج پاسخ به شکایت افراد

اگر در رسانه-ها اتهامی به شخصی نسبت داده شود، از نظر قانون رسانه-ها فرد حق پاسخ-گویی را دارد.

در قانون رسانه های همگانی افغانستان در ماده ۴۰ آمده است:
"مدیر مسئول مکلف است تساوی حقوق بین انتقاد کننده و انتقاد شونده را در رسانه مربوط اعم از چاپی و برقی رعایت نماید."

امتناع از درج پاسخ به شکایت افراد

همچنین در بند ۲ ماده هفتم این قانون آمده است: "رسانه مربوطه بدون تأخیر جواب را طوررایگان در عین رسانه در شمار یا نشریه بعدی به نشر بسپارد."

در ماده هشتم این قانون مواردی را ذکر می کند که رسانه می تواند از نشر پاسخ خودداری کند:

۱. جواب خارج از موضوع بحث باشد.
۲. جواب دیرتر از نود روز به رسانه رسیده باشد.

افتراء به اشخاص، نهادهای دولتی، محاکم و اردو

اگر رسانه‌ی به اشخاص، نهادهای دولتی، محاکم و اردو تهمت بزند و نتواند ادعای خود را ثابت کند، جرمی سنگین مرتکب شده است.

در قوانین سایر کشورها آمده که رسانه‌ی که این عمل را مرتکب شود هم باید به طور رسمی عذرخواهی نموده و هم جریمه پرداخت کند.

ادامه...

در قانون رسانه های همگانی افغانستان در ماده ۴۵ در بند چهارم آمده است:

"آثار و مطالبی که افتراء به اشخاص حقیقی یا حکمی بوده و سبب متضرر شدن شخصیت و اعتبار آنان گردد، نشر آن در رسانه ممنوع است."

ولی باید یاد آور شد که در مورد افتراء به نهاد دولتی، محاکم و اردو در قانون رسانه های افغانستان چیزی بیان نشده است.

◉ ، افترا عبارت از هر عمل یا اظهارات یا نمایاندن نادرست
شفاهی کتبی ، یا تصویری که به حیثیت کسی ، از طریق نشر و
یا تکثیر ، لطمه وارد کند.

توهین به اشخاص، نهادهای دولتی محاکم و اردو

در قانون رسانه های همگانی افغانستان نیز در بند سوم ماده ۴۵ آمده است:

"آثار و مطالبی که موجب هتک حرمت، تحقیر و توهین به اشخاص حقیقی و یا حکمی گردد، نشر آن در رسانه ممنوع است."

در ماده های ۲۴۱، ۲۴۶، ۲۴۲، ۲۴۸ قانون جزاء، توهین توسط رسانه ها به اشخاص و نهادها ممنوع و جرم پنداشته می شود.

ادامه...

رسانه ها باید این موضوع را در نظر داشته باشند که با سوء استفاده از آزادی رسانه ها نمی شود به هر فرد و نهادی که بخواهند توهین نمایند.

برای سوء استفاده نشدن از این واژه ها باید این اصطلاحات در قانون تعریف گردد.

توهين به....

در ماده های 241، 242، 246، 248 این قانون، توهين توسط رسانه ها به اشخاص و نهادها ممنوع و جرم پنداشته می شود.

در این ماده ها آمده است که اگر رسانه ها به ملت افغان، بیرق افغانستان، رئیس جمهور، رؤسای دولت، نمایندگان رسمی دولت، لویه جرگه، اردو، محاکم، موظفین خدمات عامه و سایر ارگان های دولتی توهين نمایند، مورد مجازات قرار می گیرد.

تشویق به نفرت و تبعیض نژادی

تشویق افراد به قوم گرایی و تبعیض نژادی، وحدت ملی و امنیت عمومی یک کشور را به خطر می اندازد و رسانه ها حق ندارند به هیچ عنوان به تبعیض نژادی و خشونت را گسترش دهند.

در صورتی که رسانه ها به موضوعات تفرقه برانگیز مانند این موضوع دامن زنند، به وحدت ملی صدمه زده، عمل خلاف انجام داده اند و باید مورد توبیخ قرار گیرد.

طبق ماده ۲۲ قانون اساسی افغانستان "هر نوع تبعیض و امتیاز بین اتباع افغانستان ممنوع است."

ادامه...

در قانون جزای افغانستان نیز در ماده های ۲۳۳ و ۲۴۵ آمده است:

"شخصی که مردم را به تبعیض یا تفرقه مذهبی قومی یا لسانی

دعوت نماید، مورد مجازات قرار می گیرد. همچنین شخصی که توسط

یکی از وسایل علنی به ایجاد عداوت بین افراد قبیله یا بین قبایل تحریک

نماید به جزایی که از طرف این قانون تعیین شده محکوم می گردد."

ماده 233

شخصي که مردم را به تبعيض يا تفرقه (مذهبي، قومي يا لساني) دعوت يا تحريك نمايد، حسب احوال به حبس که از دو سال بيشتر نباشد محکوم مي گردد.

ماده 245

شخصي که توسط يکي از وسايل علني به ايجاد عداوت بين افراد قبيله يا بين قبايل تحريك نمايد، به حبس قصير که از سه ماه کمتر يا جزاي نقدي که از سه هزار افغاني کمتر و از دوازده هزار افغاني بيشتر نباشد محکوم مي گردد.

تبلیغ خشونت و جنگ

رسانه ها و خبرنگاران مجاز نیستند که مطالبی را که به صورت مستقیم و یا غیر مستقیم به جنگ، خشونت، نفرت و تبعیض نژادی دامن بزند و یا مسبب و آغاز گر آن باشد، به نشر برسانند.

موضوعات تفرقه بر انگیز میان گروه های مختلف مردم به هر عنوانی که باشد، خلاف ورزی و جرم شمرده میشود و غیر اخلاقی شمرده میشود.

تبلیغ خشونت و جنگ

○ ولی این موضوع در قانون جدید مصوب 1388 از لیست مطالب ممنوعه باز مانده است.

○ ماده 8 قانون جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی، به مبلغ جنگ، مجازات تعیین کرده و مقرر میدارد: "شخصیکه جنگ را به هر شکلی که باشد، تبلیغ نماید ، به جزای حبس متوسط ، محکوم میگردد ."

افشاء هویت و تصاویر قربانیان

قانون رسانه های همگانی در ماده ۴۵ در بند هفتم، افشاء هویت و پخش تصاویر قربانیان خشونت و تجاوز را به نحوی که به حیثیت اجتماعی آنان صدمه وارد نماید، توسط رسانه ها ممنوع می داند.

زیرا به حیثیت اجتماعی افراد صدمه وارد می شود و رسانه نباید تصاویر و هویت قربانیان جنایات را منتشر نمایند

تعریف طرفدارانه از جنایت ها و تخلفات

یکی از وظایفی را که نظریه پردازان برای رسانه ها برشمرده اند و وظیفه راهنمایی جامعه است.

براساس آن طرفداری رسانه-ها از جنایت ها حقوق سایر افراد را به خطر انداخته و اعتبار آنان را در بین مردم کم می سازد.

در قوانین داخلی افغانستان در ماده ۲۳۴ قانون جزاء آمده است که تحریک مردم به ارتکاب جرم و جنایت توسط یکی از وسایل نشرعلنی جرم محسوب می شود.

سوال و نظر

پس...

لطمه بر اصل بی گناهی افراد

یکی از اصول بسیار مهم و اساسی در هر جامعه رعایت اصل بیگناهی افراد است. زیرا تمام افراد فطرتاً بیگناه اند.

در مواردی که شخص به یک جرم مظنون است، رسانه ها به هیچ عنوان حق ندارند که کلمه محکوم و یا مجرم را در مورد آن شخص به کار ببرند.

حتی در مواردی که جرم مشهود است.

در ماه ۲۵ قانون اساسی و در ماده ۴ قانون جزای افغانستان نیز بر این موضوع تأکید شده است:

"برائت الذمه حالت اصلی است. فرد تا وقتی به حکم قطعی محکمه با صلاحیت محکوم علیه قرار نگرفته باشد، بیگناه شناخته می شود."

اصل بی گناهی افراد فوق العاده مهم است و رسانه ها به هیچ عنوان نباید این اصل را نادیده گیرند.

لطمه بر استقلال و اقتدار دستگاه قضایی

دخالت های بی مورد رسانه-ها در مسایل قضایی می تواند پیامدهای سوء
بر جا گذارد و بر استقلال دستگاه قضایی صدمه وارد نماید.

این جرم رسانه یی در اغلب قوانین رسانه یی جهان آمده است.

در قانون جزای افغانستان ماده های ۲۴۹ ، ۲۵۰ ، ۲۵۱ وظایف رسانه-ها
را در مورد دستگاه های قضایی مشخص نموده و موارد ممنوع را بیان
می کنند.

ادامه...

اگر توسط رسانه ها به مقام، حیثیت و یا سلطه قضایی در رسیدگی به دعاوی اخلاف وارد شود اگر توسط رسانه ها مطالبی نشر شود که قابلیت تأثیر بر قضات، مأمورین، شهود و افکار عامه را در بررسی قضیه مورد نظر داشته باشد به شکلی که بی طرفی اشخاص را از بین برده و به نفع و یا ضرر یکی از طرفین دعاوی باشد و به صورت عمدی این مطالب نشر شود.

ادامه...

اگر توسط رسانه ها جریان علنی دعاوی مدنی یا جزایی که از طرف محکمه سری تعیین شده باشد، نشر شود.

اگر به وسیله رسانه ها قسمتی از اجرائات قضایی که نشر آن به منظور محافظت نظم و آداب عامه توسط محکمه ممنوع شده است، نشر شود.

تعرض بر زندگی و حریم خصوصی افراد

اگر فردی به منظور جمع آوری شواهد و مدارک به حریم شخصی افراد تجاوز کند، چه خبرنگار باشد و چه فردی دیگر، یک جرم را مرتکب شده و باید مجازات شود.

در قوانین افغانستان در مورد حریم خصوصی به صورت مستقیم چیزی نیامده ولی ماده هایی هستند که به گونه یی غیر مستقیم به این موضوع اشاره دارند.

در ماده ۲۴، ۳۷، ۳۸ و ۴۰ قانون اساسی آمده است: آزادی و کرامت انسانی، محرمیت مخبرات و مراسلات اشخاص، مسکن شخصی، ملکیت شخصی از تعرض مصئون است.

همچنین در ماده های ۴۴۵ و ۴۴۶ قانون جزای افغانستان نیز بر عدم افشاء اسرار زندگی شخص و محرمانه مخابرات و مراسلات افراد تأکید شده است.

حريم خصوصي افراد را موارد ذيل تشكيل مي دهند:

- الف - مخابرات و مراسلات شخص
- ب - زندگی شخصی و خصوصی افراد
- ج - مسکن شخصی

توهين به مقدسات دينی و اديان الهی

در قوانین رسانه ها در جهان مانند سایر قوانین، توهين به مقدسات دينی یک نوع جرم به حساب می آید.

در قانون رسانه های همگانی افغانستان نیز در ماده ۴۵ در بند ۱ و ۲ در این مورد آمده است:

۱. آثار و مطالبی که مغاير با اصول و احکام دين مقدس اسلام باشد.

۲. آثار و مطالبی که موجب توهين به سایر اديان و مذاهب باشد ممنوع است.

فاش نمودن اسرار ملی

در هر کشوری اسراری وجود دارند که باید سری بمانند؛ مانند اسرار ملی، نقشه معادن کشور، مواضع دفاعی، پایگاه های نظامی و سایر مورد حساس نظامی، سیاسی و یا اقتصاد ملی.

اگر رسانه ها این اسرار را فاش نمایند به کشور خود خیانت نموده اند مورد مجازات قرار می گیرند.

تشویق به خودکشی

خودکشی یک عمل قبیح و ناپسند است و در بین اکثریت مردم دنیا عمل نا مناسب به حساب می آید. اگر رسانه ها افراد را به خودکشی تشویق نموده و یا به تمجید از خودکشی بپردازند، مرتکب یک عمل خلاف شده اند.

در مورد تشویق به خودکشی توسط رسانه ها به عنوان یک جرم رسانه ای در قوانین داخلی افغانستان چیزی به چشم نمی خورد، ولی در قوانین رسانه ای کشورهای مثل فرانسه و ... این مورد به عنوان یک جرم رسانه ای مطرح شده است.

لطمه بر استقلال، تمامیت ارضی، امنیت ملی و نظم عمومی

مواردی مانند لطمه وارد نمودن رسانه-ها به استقلال، تمامیت ارضی، امنیت ملی و نظم عمومی نیز در برخی از قوانین داخلی کشورها به عنوان جرایم رسانه-یی پیش بینی شده است که از جرایم مهم نیز به شمار می رود.

در قانون اساسی افغانستان در ماده ۵۹ در رابطه به این موضوع چنین آمده است: "هیچ شخصی نمی تواند با سوء استفاده از حقوق و آزادی های مندرج این قانون اساسی، بر ضد استقلال، تمامیت ارضی، حاکمیت و وحدت ملی عمل کند."

افشای اسرار نظامی و جرایم ضد امنیت ملی

ماده ۱۴۸ قانون جزا در مورد نشر اطلاعات مربوط به اسرار دفاعی به ویژه در حالت جنگ چنین حکم میکند:

"شخصی که در زمان جنگ عمداً اخبار، اعلامیه ها، اظهارات دروغ یا مغرضانه را نشر نماید یا عمداً به پروپاگند آمیز یا تبلیغ شفوی یا تحریری به هر وسیله که باشد، دست زند به نحوی که به قدرت دفاعی کشور یا عملیات نظامی قوای مسلح ضرر رساند و یا این که بین مردم هرج و مرج تولید نماید یا معنویات مردم را ضعیف سازد، به حبس طویل از ده سال کمتر نباشد، محکوم میگردد."

در ماده ۲۴۰ آمده است:

“ اشخاصی که عمداً اخبار، معلومات، بیانات کاذب، تبلیغات مغرضانه یا پروپاگندهای تحریک-آمیز را به هر وسیله-یی از وسایل که باشد نشر و پخش نماید که غرض آن اخلاص امنیت، ایجاد وحشت و دهشت بین مردم یا رساندن ضرر به مصلحت و منفعت عامه باشد حسب احوال به حبس که از دو سال بیشتر نباشد یا جزای نقدی که از بیست و چهار هزار افغانی تجاوز نکند، محکوم می-گردد.”

دعوت به فساد اخلاقی و نشر مطالب مغایر آداب عامه

ماده ۲۳۶ قانون جزا

شخصی که مطبوعات، مخطوطات، رسم-ها، سلایدها، کلیشه-ها، مجسمه-ها، تصویرهای نقش شده اشاره-های رمزی و سایر اشیاء و تصاویری که منافی کلتور و آداب عامه باشد، به قصد تجارت، توزیع، اجاره، عرضه یا الصاق سازد حسب احوال به حبس که از دو سال بیشتر نباشد و یا جزای نقدی که از بیست و چهار هزار افغانی تجاوز نکند، محکوم می-گردد.

ماده ۲۳۷ قانون جزا به تعقیب موضوع چنین می-پردازد:

۱. هرگاه جرایم مندرج ماده ۲۳۶ این قانون از طریق جراید یا روزنامه-ها ارتکاب گردد، مدیر مسئول و نویسنده به صفت فاعلین اصلی به مجرد نشر به جزای پیشبینی شده آن محکوم می-گردد.

۲. در تمام حالات مندرج ماده ۲۳۶ این قانون اگر فاعل اصلی جرم تشخیص شده نتواند، طبع کننده، توزیع کننده و عرضه کننده به صفت فاعلین اصلی جرم مجازات می-شوند.

توهين به اشخاص رسمي و ارزش-های ملی

توهين به رئيس جمهور، مقامات دولتي، رييسان دولت-های خارجي، نمايندگان رسمي کشورهاي خارجي، پارلمان، قضاء، حکومت، اردو و ارزش-های ملی چون ملت، بيرق، نشان دولتي جرم شمرده می-شود.

در قانون جزای افغانستان در ماده-های ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴ و ۲۴۸ به این مسأله انگشت گذاشته شده است و برای هر کدام این جرایم جزاهای مختلف در نظر گرفته شده است.

ماده ۲۴۱:

"شخصی که توسط یکی از وسایل علنی ملت افغان، بیرق یا نشان دولت افغانستان را توهین نماید، حسب احوال به حبس متوسط محکوم می-گردد."

ماده ۲۴۲:

۱. "شخصی که توسط یکی از وسایل علنی به رئیس جمهور اهانت نماید به حبس متوسط محکوم می-گردد."
۲. اگر جرم مندرج فقره فوق در محضر رئیس جمهور ارتکاب گردد، مرتکب به حبس طویل محکوم می-گردد."

ماده ۲۴۳:

"اشخاص آتی حسب احوال به حبس قیصر یا جزای نقدی که از دوازده هزار افغانی بیشتر نباشد محکوم می-گردند: شخصی که توسط یکی از وسایل علنی به رؤسای دول خارجی دشنام بدهد.

شخصی که توسط یکی از وسایل علنی به نمایندگان رسمی- کشورهای خارجی در افغانستان به ارتباط وظیفه دشنام بدهد."

ماده ۲۴۶:

"شخصی که توسط یکی از وسایل علنی مباحثات، جلسان سری پارلمان، حکومت، اردو، محاکم یا سایر مقامات دولتی را توهین نماید به حبس قصیری که از سه ماه کمتر و جزای نقدی که از سه هزار افغانی کمتر و دوازده هزار افغانی بیشتر نباشد یا به یکی از این دو جزا محکوم می-گردد."

ماده ۲۴۸:

شخصی که توسط یکی از وسایل علنی مؤظف خدمات عامه را به ارتباط اجرای وظیفه توهین نماید به حبس قصیری که از سه ماه کمتر و از شش ماه بیشتر نباشد و جزای نقدی که از سه هزار افغانی و شش هزار افغانی تجاوز نکند یا به یکی از این دو جزا محکوم می-گردد."

شما چه فکر می کنید؟

پایان

